

Signes d'alarma de TEA en el primer any de vida

Mestres, M.^a; Busquets, L.^{a,b}; Miralbell, J.^{a,c} Alcàcer, B.^a

(a) Centre Educatiu i Terapèutic Carrilet S.C.C.L., Barcelona

(b) CDIAP Equip 40, Sant Feliu de Llobregat i Sant Vicenç dels Horts, Barcelona

(c) Dept. Psicologia clínica i psicobiologia. Universitat de Barcelona

Introducció

Els signes d'alarma del Trastorn de l'Espectre Autista (TEA) es poden detectar des dels primers mesos de vida. La detecció i intervenció precoç és imprescindible ja que aquest és un període clau en el procés de neurodesenvolupament de l'infant i per l'establiment de la relació amb els seus pares.

Objectiu

Elaborar una taula descriptiva dels signes d'alarma de TEA durant el primer any de vida dels infants.

Resultats

Es presenten dues taules de signes d'alarma: una per l'infant i l'altra pels pares.

La presència de > 2-3 signes d'alarma i una elevada freqüència i duració es consideren de risc per TEA.

Taula 1. Signes d'alarma de l'infant

INTERACCIÓ SOCIAL DE LA DIÀDA (0-6 MESOS)	
Excés	Defecte
- Imitació adhesiva i mimètica - Mirada fixa i hipervigilant - Somriure postís, riure sobreexcitat o rigidesa mímica	- Manca d'imitació - Absència del contacte ocular o evitació, mirada buida o fixada en parts de la cara - Manca o somriure provocat per una estimulació motriu - Alentiment i poca vivacitat en la resposta
Falla en la intersubjectivitat primària: poden respondre a la relació però rarament reclamen o inicien la relació, dificultats d'ajust al cos de l'altre (diàleg tònic), preferència per respostes predictibles i invariables, preferència pels objectes, i per joguines de causa – efecte que per les persones i la veu humana (contingències perfectes)	
ATENCIÓ CONJUNTA (6 -12 MESOS)	
Excés	Defecte
- Excessivament aferrat a l'objecte - Ansietat molt gran davant la separació - Demanda excessiva i estereotipada - Respostes inadequades - Balbuceig constant - Sobresalt exagerat, irritabilitat	- No plora quan quelcom que té desapareix (no apareix la permanència d'objecte) - Molt sociables, poden marxar amb tothom - Passivitat excessiva - No resposta a l'atenció conjunta - No iniciació de l'atenció conjunta - No resposta al nom - Absència de resposta - No demanda - Poca capacitat de plaer en la relació - No anticipació de l'altre - Absència del referent social - Absència de balbuceig - Absència d'aspectes pragmàtics del llenguatge: expressió facial i gestos
Falla en la intersubjectivitat secundària: Dificultats d'entendre als altres com agents intencionals, instrumentalitzen a l'altre	

Justificació

És necessari que els professionals que atenen la primera infància tinguin les eines per detectar aquests signes d'alarma i derivar els casos a la xarxa d'atenció precoç a Catalunya.

Mètodes

- Revisió sistemàtica de la literatura.
- Observació de vídeos domèstics del primer any de vida de 8 infants diagnosticats posteriorment de TEA greu que assisteixen al Centre Educatiu i Terapèutic Carrilet.

ALTERACIONS SENSORIO – MOTRIUS	
Excés	Defecte
- Hipersensibilitat: sorolls, textures del menjar - Hipertonía - Hiperextensió - No desaparició reflexes motors primari	- Hiposensibilitat (llindar alt al dolor) - Hipotonía - Dificultats de control cefàlic - Poca exploració del propi cos - Inestabilitat postural - Dificultat en la integració de la línia mitja - Asimetria, problemes pel volteig i el gateig - Activitat corporal escassa, immòbil i bloquejat - Hipotonía orofacial, boca semioberta
Dificultats d'integrar la informació que arriba a través dels diferents canals sensorials (integració transmodal)	
AUTOSENSORIALITAT I DESCONNEXIÓ	
Excés	Defecte
- Hiperreactiu: estat alerta, li costa dormir i es desperta amb facilitat - Moviments autosensorials: amb la llengua, ganyotes estranyes, moviment de mans, cabell, dits - Sons autosensorials - Adhesió a un sol canal sensorial - Irritabilitat extrema - Exploració peculiar dels objectes, interès per una part - Estereotípies i manierismes - Conductes repetitives - Dificultats per acceptar els canvis	- Hipo-reactiu: desconexió total d'ell mateix i de l'entorn, calma silenciosa, dormir molt, no reclamen menjar - Talls en la relació (desmantellament) - Manca de curiositat i exploració d'objectes i entorn
Dificultats de regulació, vivència de la sensació i l'emoció amb molta intensitat, porta a la irritabilitat o la desconexió. Poca tolerància a la frustració i espera	
CONTRATRANSFERÈNCIA – RAPPORT: ATRACTIU DEL NEN	

Conclusions

- La detecció dels signes d'alarma durant el primer any de vida és possible.
- Cal tenir en compte el nombre, freqüència i duració dels signes.
- Augmentar la sensibilització i formació especialitzada als professionals de primera infància és necessari.
- Cal elaborar eines específiques de cribratge durant el primer any de vida.

Taula 2. Signes d'alarma dels pares

SENTIMENTS DELS PARES: cansament, sentiment que han d'anar reiniciant la relació i no gaudir de la relació
CONDUCTES AL SERVEI D'INICIAR I DE MANTENIR LA RELACIÓ: objectes per atreure el seu interès, maneres peculiars de cridar l'atenció del nen (xiulen, aplaudeixen), els criden diverses vegades pel nom, to de veu alt, utilitzen un sol canal sensorial, increment de l'estimulació física i sensorial, intrusius, verborrea, fomenten l'aprenentatge mecanitzat i memorístic
CONDUCTES DE DESÀNIM I DESCONNEXIÓ: Silenci, reducció de conducta espontània, hipostimulació, deixen de cantar, els pares parlen entre ells desconectant del nen, s'adapten a ell i el protegeixen, presents en l'entorn molts estímuls visuals, ordinador, televisió i música

Referències

- Busquets, L i Mestres, M. (2015). Els signes d'autisme durant el primer any de vida: la detecció a través d'un cas clínic. *Revista Catalana de Psicoanàlisi*, Vol.XXXII/2, pp. 69-90.
- Centre educatiu i terapèutic Carrilet. (2012). *Comprensión y abordaje educativo y terapéutico del TEA*. Barcelona: Ed. Horsori
- Viloca, Ll. (2012). *El niño autista: detección, evolución y tratamiento*. Barcelona: Col·leccions Carrilet.